

Negatieve wilsverklaring: interpretatieproblemen n.a.v. een recente casus

*Dr. Christophe Lemmens
Advocaat Dewallens & partners
Navorser UAntwerpen en VUB*

Casus

Na een turbulent leven geleid te hebben en tegenslag gekend te hebben op alle vlakken, neemt Mark de beslissing dat het voor hem genoeg is geweest. Mark besluit om zelfmoord te plegen. Om niets aan het toeval over te laten, stelt Mark voordien een negatieve wilsverklaring op. Hierin staat geschreven dat hij wil sterven en dat hij helemaal niet behandeld wenst te worden. De hulpdiensten komen na een telefoontje van de zoon van Mark ter plaatse. Mark ligt levenloos op de grond. De wilsverklaring ligt naast hem in een plas bloed. De hulpdiensten twijfelen: reanimeren of niet?

Negatieve wilsverklaring

- **Wilsverklaring waarin één of meer behandelingen geweigerd worden**
  - Bv. kunstmatige toediening van voeding en vocht
  - Bv. reanimatie
  - Bv. bloedtransfusie
- **Uitdrukkelijk wettelijk kader**
  - Wet Patiëntenrechten
  - Patiëntenrecht dus!

Rechtskracht

- Discussie tijdens parlementaire voorbereiding
- Echter, principieel bindend en afdwingbaar
- Art. 8, §4, lid 4 Wet Patiëntenrechten

“Indien de patiënt toen hij nog in staat was de rechten zoals vastgelegd in deze wet uit te oefenen, schriftelijk te kennen heeft gegeven zijn toestemming tot een welomschreven tussenkomsst van de beroepsbeoefenaar te weigeren, dient deze weigering te worden geëerbiedigd zolang de patiënt ze niet herroept op een moment dat hij in staat is om zijn rechten zelf uit te oefenen.”

Top van de ijsberg

- **Wilsverklaring maakt het niet altijd eenvoudig**
- **Er kan twijfel rijzen**
  - Is dit de wilsverklaring van de betrokken patiënt (bv. geen handtekening of onduidelijke handtekening)?
  - Wat is de wil van de declarant (bv. algemene en vage bewoordingen)?
  - Is dit de werkelijke wil van de declarant?
  - Was de declarant wilsbekwaam ten tijde van de wilsverklaring?
- **Die twijfel wordt nog verder gevoed door:**
  - Het bestaan van levensbedreigende en spoedeisende omstandigheden
  - De vrees voor onomkeerbare gevolgen, *i.e.* overlijden

Gedoemde wilsverklaring

- **Spoeisende omstandigheden (art. 8, § 5 Wet Patiëntenrechten)**
- **+ Zelfmoordpoging**
- **= gedoemde wilsverklaring**

Gedoemde wilsverklaring (vervolg)

“Wanneer in een wilsbeschikking om medewerking aan zelfmoord in een bepaalde situatie gevraagd wordt, is het de plicht van de arts om deze wilsbeschikking naast zich neer te leggen en de patiënt te behandelen omdat de waarde van de wilsbeschikking betwifelbaar is. Een psychiatrische patiënt die schrijft dat hij niet wil geholpen worden, moet wel degelijk geholpen worden omdat de omstandigheden van de wilsbeschikking onbekend zijn op het ogenblik dat de arts over een behandeling moet beslissen.”

[Parl. St. Kamer 2001- 02, nr. 1642/012, 47]

Welomschreven tussenkomst

- **Moeten welomschreven of specifiek zijn:**
  - Toepassingsmodaliteiten
  - Geweigerde behandeling(en)
- **Algemene wilsverklaring niet bindend**
- **Vooraf van belang dat wil patiënt duidelijk is**

Wilsbekwaamheid

- **Retrospectief onderzoek**
- **Vermoeden van wilsbekwaamheid**
  - Gegronde reden
  - Bewijslast
  - Zelfmoordpoging?
- **Declarant kan extra zorgvuldigheidseisen inbouwen**
  - Tussenkomsst arts
  - Attestering wilsbekwaamheid
  - Tussenkomsst getuigen

Onomkeerbare gevolgen

- Behandelen, anders onomkeerbare gevolgen
-> Vermoeden in het voordeel van het leven
- Werkt in beide richtingen
- Wilsverklaring niet naleven, heeft ook onomkeerbare gevolgen
- Foutmarge inherent

Oplossing?

- **Verantwoordelijkheid declarant**
  - > Zelf waarborgen inbouwen
- **Verantwoordelijkheid zorgverlener**
  - Niet te snel belang patiënt vooropstellen
  - Vermoeden van wilsbekwaamheid
  - Kennis en ervaring opdoen m.b.t. patiëntenrechten
- **Wilsverklaring verdient méér vertrouwen**
  - > Because I'm worth it!

Negatieve wilsverklaring: interpretatieproblemen n.a.v. een recente casus

*Dr. Christophe Lemmens
Advocaat Dewallens & partners
Navorser UAntwerpen en VUB*